

**RETNINGSLINJER FOR KAP 553, POST 61 OVER KOMMUNAL- OG
DISTRIKTSDEPARTEMENTETS BUDSJETT – MOBILISERENDE OG KVALIFISERENDE
NÆRINGSUTVIKLING
(Gjeldende fra 1. januar 2022)**

Innledning

Retningslinjen er utarbeidet i medhold av Reglement for økonomistyring i staten § 8, og Bestemmelser om økonomistyring i staten kapittel 6 om forvaltning av tilskuddsordninger. Regelverket gjelder fylkeskommunenes og virkemiddelaktørens forvaltning av midler over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett: kap. 553, post 61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling. Virkemiddelaktørene er Innovasjon Norge og Siva. Retningslinjene omtaler også Kommunal- og distriktsdepartementets ansvar og rolle knyttet til posten.

For Innovasjon Norge gjelder lov om Innovasjon Norge, for Siva gjelder lov om statsforetak. Videre gjelder fellesføringer i oppdragsbrevet fra Nærings- og fiskeridepartementet og selskapenes mål- og resultatstyringssystem.

Kommunal- og distriktsdepartementet omtales i disse retningslinjene som departementet. Med fylkeskommune menes også Oslo kommune.

Kapitteloversikt

KAPITTEL 1. FORMÅLET MED RETNINGSLINJENE.....	2
KAPITTEL 2. MÅL MED KAP. 553, POST 61 OG OVERSIKT OVER ORDNINGENE SOM INNGÅR I POSTEN.....	2
KAPITTEL 3. AKTØRER OG ANSVARSDELING.....	3
3.1 Fylkeskommunene.....	3
3.2 Innovasjon Norge og Siva.....	4
3.2.1 For virkemidler finansiert gjennom fylkeskommunene gjelder.....	4
3.2.2 For virkemidler finansiert direkte fra departementet gjelder.....	4
3.2.3 For alle virkemidler gjelder.....	5
3.3 Kommunal- og distriktsdepartementet.....	5
KAPITTEL 4. NÆRMERE OM ORDNINGENE – kriterier for måloppnåelse og tildelingskriterier.....	5
4.1 Virkemidlene fylkeskommunene har oppdragsgiveransvar for.....	6
4.1.1 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene.....	6
4.1.2 Landsdekkende ordninger.....	7
4.2 Virkemidlene departementet har oppdragsgiveransvar for.....	10
4.3 Tapsfond for distriktsrettede risikolån og garantier.....	11
4.4 Begrensninger i hva det kan tildeles tilskudd til.....	11
KAPITTEL 5. ADMINISTRASJONS- OG GJENNOMFØRINGSKOSTNADER.....	12
5.1 Definisjon.....	12

5.2 Administrasjons- og gjennomføringskostnader i Innovasjon Norge.....	12
5.3 Administrasjons- og gjennomføringskostnader i Siva	12
5.4 Administrasjonskostnader i fylkeskommunene	13
KAPITTEL 6. Øvrige krav og føringer	13
6.1 Disponering av ubrukte midler	13
VEDLEGG 1. KRAV OG VILKÅR FOR PROGRAMBESKRIVELSER	14
VEDLEGG 2. ØVRIGE KRAV OG FØRINGER.....	15
Pkt 1 Offentlig støtte etter EØS-avtalen	15
Pkt 2 Krav til informasjon om ordningene.....	16
Pkt 3 Oppfølging og kontroll.....	16
Pkt 4 Intern kontroll hos virkemiddelaktørene	16
Pkt 5 Virkemiddelaktørenes rapportering til fylkeskommunene, departementet	16
Pkt 6 Evalueringer	17

KAPITTEL 1. FORMÅLET MED RETNINGSLINJENE

Formålet med retningslinjene er:

- ✓ å tydeliggjøre arbeidsdelingen mellom departementet, fylkeskommunene og virkemiddelaktørene i forvaltningen av posten.
- ✓ å sikre at virkemiddelaktørenes bruk av midler over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett kap. 553, post 61 følger Stortingets budsjettvedtak med de rammene som er beskrevet i Prop.1 S.
- ✓ å utdype hvilke regler som gjelder for forvaltningen av midlene.

Retningslinjene kommer som vedlegg til årlige oppdragsbrev til fylkeskommunene og Innovasjon Norge fra departementet.

KAPITTEL 2. MÅL MED KAP. 553, POST 61 OG OVERSIKT OVER ORDNINGENE SOM INNGÅR I POSTEN

Hensikten med post 61 er å bidra til vekstkraftig næringsliv i regioner og distrikt gjennom innsats tilpasset regionale muligheter og utfordringer. Målet er vekst i verdiskaping, sysselsetting og nyskaping i distrikt og regioner.

Posten omfatter bevilgninger til fylkeskommunene til finansiering av virkemidler for å mobilisere og utvikle et verdiskapende næringsliv i distrikt og regioner. Posten omfatter også en bevilgning til Innovasjon Norge for en sentral ramme til det nye virkemiddelet *investeringstilskudd for store grønne investeringer*. Virkemidlene er beskrevet i Prop. 1 S (2021–2022), i Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022), og i kapittel 4 i disse retningslinjene.

Retningslinjene gjelder følgende ordninger finansiert gjennom fylkeskommunene som forvaltes av Innovasjon Norge:

- ✓ Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene

- ✓ Landsdekkende etablerertilskudd fase I (markedsavklaring)
- ✓ Mentortjenesten for gründere
- ✓ Bedriftsnettverk

Retningslinjene gjelder følgende ordninger finansiert gjennom fylkeskommunene som forvaltes av Siva:

- ✓ Næringshageprogrammet
- ✓ Inkubasjonsprogrammet

Retningslinjene gjelder følgende ordninger finansiert direkte fra departementet som forvaltes av Innovasjon Norge:

- ✓ Investeringstilskudd for store grønne investeringer

KAPITTEL 3. AKTØRER OG ANSVARSDELING

3.1 Fylkeskommunene

Fylkeskommunene har ansvar for å utforme, prioritere og finansiere oppdrag til Innovasjon Norge og Siva innenfor ordningene under post 61 som er tilgjengelige for fylkeskommunene. Oppdragene fra fylkeskommunene skal være forankret i regionale mål og planer, utformet i partnerskap med næringslivet og regionale og lokale aktører. Fylkeskommunene kan ikke utforme oppdrag til andre virkemiddelaktører enn Innovasjon Norge og Siva, selv forvalte midlene (utover midler til administrasjon, jf. kap. 5.4) eller utforme egne ordninger med midler fra posten. Oppdragene skal være i tråd med gjeldende programbeskrivelser/programplaner for ordningene som posten til enhver tid omfatter.

Fylkeskommunene har ansvar for styringsdialogen om post 61, og egne underliggende ordninger, med Innovasjon Norge og Siva. Dette inkluderer dialog om resultater, måloppnåelse og effektivitet innen den enkelte ordning, endringer i eksisterende ordninger, revisjon av ordninger, utvikling av satsingsforslag og innspill til budsjett. Endringer av ordningene på posten og utvikling av nye ordninger (finansiert av fylkene) skal skje i dialog mellom fylkeskommunene og Innovasjon Norge og Siva, og godkjennes av departementet.

Fylkeskommunene har ansvar for å gi budsjettinnspill til post 61, forslag til nye satsinger og revisjon av ordninger under post 61 (finansiert av fylkene) til departementet, etter frister gitt i oppdragsbrevet fra departementet.

Fylkeskommunene skal sende oppdragsbrev til Innovasjon Norge og Siva senest innen 1. mars, med kopi til departementet. Departementet anbefaler at fylkeskommunene benytter felles mal for oppdragsbrevene til hhv Innovasjon Norge og Siva.

Fylkeskommunene skal rapportere til departementet om økonomiske disponeringer og vurderinger av resultater av den samlede prioriteringen innen posten i sitt fylke, innen frist gitt i oppdragsbrevet. Nærmere krav til fylkeskommunenes rapportering vil framgå av det årlige oppdragsbrevet fra departementet.

Fylkeskommunene skal utbetale midlene i oppdragene til Innovasjon Norge og Siva i to deler: en forskuddsutbetaling innen 1. februar og en andre utbetaling i august. Øvrige rutiner for

utbetaling fastsettes i oppdragsbrevet fra fylkeskommunene til Innovasjon Norge og Siva.

Fylkeskommunene skal sørge for at det foreligger tilfredsstillende rutiner for oppdragsbrev, utbetaling av tilskudd, styringsmøter, prosedyrer og krav til rapportering, og eventuelle andre forpliktelser.

3.2 Innovasjon Norge og Siva

3.2.1 For virkemidler finansiert gjennom fylkeskommunene gjelder

Innovasjon Norge og Siva skal forvalte midlene på oppdrag fra fylkeskommunene og i tråd med gjeldende programbeskrivelser. Forvaltningen av tilskuddsmidlene skal følge de vilkår som framgår av kap. 4, 5 og 6, samt vedlegg 1 og 2.

Endringer i programbeskrivelser/programplaner underveis i programperioden skal skje i dialog med fylkeskommunene og godkjennes av departementet.

Innovasjon Norge og Siva skal sende budsjettinnspill for post 61 til fylkeskommunene, med kopi til departementet og Nærings- og fiskeridepartementet, etter frist gitt i oppdragsbrevene fra fylkeskommunene.

Innovasjon Norge og Siva skal utforme forslag til nye satsinger og revisjon av ordninger under post 61 som oversendes fylkeskommunene, med kopi til departementet og Nærings- og fiskeridepartementet, etter frist gitt i oppdragsbrevene fra fylkeskommunene.

Innovasjon Norge og Siva skal utarbeide programbeskrivelser for eventuelle nye ordninger som skal omfattes av posten, i dialog med fylkeskommunene. Programbeskrivelser utformes i tråd med vedlegg 1, og godkjennes av departementet.

Innovasjon Norge og Siva skal rapportere om resultater og måloppnåelse for den enkelte ordning gjennom årsrapporten, og rapportere fylkesvis etter krav gitt i fylkeskommunenes oppdragsbrev. Se pkt. 5 i vedlegg 2 for mer om rapportering.

3.2.2 For virkemidler finansiert direkte fra departementet gjelder

Innovasjon Norge skal forvalte midlene på oppdrag fra departementet i tråd med retningslinjene for posten og ny programbeskrivelse. Forvaltningen av tilskuddsmidlene skal følge de vilkår som framgår av kap. 4, 5 og 6, samt vedlegg 1 og 2.

Endringer i programbeskrivelser/programplaner underveis i programperioden skal godkjennes av departementet.

Innovasjon Norge skal utarbeide programbeskrivelser for eventuelle nye ordninger finansiert direkte fra departementet. Programbeskrivelser utformes i tråd med vedlegg 1, og godkjennes av departementet.

Innovasjon Norge skal rapportere om resultater og måloppnåelse for den enkelte ordning

gjennom årsrapporten. Se pkt. 5 i vedlegg 2 for mer om rapportering.

3.2.3 For alle virkemidler gjelder

Innovasjon Norge og Siva skal sørge for at det gjennomføres evaluering av ordningene omfattet av posten. Se pkt. 6 i vedlegg 2 for mer om evaluering.

Innovasjon Norge og Siva skal forvalte midlene i henhold til Regelverk for økonomistyring i staten og statsstøtteregelverket.

3.3 Kommunal- og distriktsdepartementet

Departementet fastsetter rammene for budsjett for kap 553. post 61 på grunnlag av Stortingets årlige budsjettvedtak og gjeldende fordelingsmodell, og utbetaler midlene til hver fylkeskommune, samt Innovasjon Norge. Departementet fastsetter regelverk og vilkår som er nødvendig for å sikre at bevilgningene blir brukt i samsvar med Stortingets forutsetninger. Departementet sender årlig oppdragsbrev til fylkeskommunene og Innovasjon Norge, som viser økonomiske rammer og beskriver resultatmål og rapporteringskrav for posten. Tilskuddene blir utbetalt i to deler, i januar og august.

Departementet eier ordningene. Dette innebærer at endringer i eksisterende ordninger og programbeskrivelser til nye ordninger skal godkjennes av departementet.

Departementet har ansvar for notifikasjon av virkeområdet for investeringsstøtte og orientering til ESA om bruk av gruppeunntaksbestemmelser i alle ordninger.¹

Departementet skal rapportere årlig til Stortinget om resultater og måloppnåelse for posten og de ulike ordningene.

Departementet skal ha dialog med fylkeskommunene om gjennomføringen av oppdraget de mottar fra departementet. Departementet kan ved behov delta i styringsmøter mellom fylkeskommunene og Innovasjon Norge og Siva. Det er halvårlige styringsmøter mellom departementet og Innovasjon Norge.

KAPITTEL 4. NÆRMERE OM ORDNINGENE – kriterier for måloppnåelse og tildelingskriterier

Virkemidlene på kap. 553 post 61 er delt inn i virkemidler fylkeskommunene har oppdragsgiveransvar for, og virkemidler departementet har oppdragsgiveransvar for. Fylkeskommunene kan kun benytte virkemidler de selv har oppdragsgiveransvar for. Den direkte bevilgningen fra departementet til Innovasjon Norge på post 61 kan kun benyttes på virkemiddelet *Investeringsstilskudd for store grønne investeringer*.

Se Prop. 1 S (2021–2022) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022) for beskrivelse av virkemidlene. Se vedlegg 1 og 2 for øvrige krav og føringer for Innovasjon Norges og

¹ Ny forskrift om virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte er under arbeid høsten 2021.

Sivas forvaltning av virkemidlene. Forvalteransvaret for ordningene er angitt i kapittel 2.

4.1 Virkemidlene fylkeskommunene har oppdragsgiveransvar for

4.1.1 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene

Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene inkluderer en rekke virkemidler for tilskudd og lån. Virkemidlene skal bidra til et verdiskapende næringsliv i områder med spredt bosetting og store avstander. Målgruppen er små og mellomstore bedrifter og entreprenører innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte².

Kriterier for måloppnåelse for alle virkemidlene er:

- ✓ verdiskaping
- ✓ sysselsetting
- ✓ nyskaping
- ✓ omstilling

Aktivitetsindikatorer for virkemidlene:

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ Antall og type prosjekter
- ✓ Addisjonalitet
- ✓ Risikoprofil
- ✓ Kvinneandel
- ✓ Størrelse på prosjektene

Tildelingskriterier

Bevilgningen kan kun brukes innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte jf. forskrift om virkeområde for distriktsrettet investeringsstøtte og regional transportstøtte § 3.³ Innovasjon Norges bidrag skal avlaste risiko og være utløsende for at prosjektet blir gjennomført.

Nærmere om tildelingskriterier for de ulike virkemidlene:

Investeringsstilskudd kan gis til fysiske investeringer som for eksempel produksjonslokaler eller produksjonsutstyr. Målgruppen er primært små- og mellomstore bedrifter.

Bedriftsutviklingstilskudd kan gis til rådgivningstjenester, kompetansetiltak og tilskudd til forprosjekter. Fylkeskommunene kan velge om de vil gi en profil på tilskuddet i form av satsing på eksempelvis kvinner, gründere, kompetanse eller mobilisering til vekst og internasjonalisering. Bedriftsutviklingstilskudd gis primært til små og mellomstore bedrifter.

Distriktsrettet etablerertilskudd kan kun innvilges til bedrifter som er registrert som foretak i Brønnøysundregisteret (har organisasjonsnummer) for mindre enn 3 år siden i markedsavklaringsfasen, og mindre enn 5 år siden i kommersialiseringsfasen. Tilskudd kan

² Virkeområdet for distriktpolitisk begrunnet investeringsstøtte er fastsatt av departementet og godkjent av ESA i henhold til EUs retningslinjer for regionalstøtte.

³ Ny forskrift om virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte er under arbeid høsten 2021.

også gis til fellestiltak for grupper av etablerere, for eksempel etablererveiledning. De to viktigste tildelingskriteriene er at forretningsidéen/løsningen representerer noe vesentlig nytt regionalt, og at gründeren har ambisjoner om å utvikle en vekstbedrift.

Distriktsrettede risikolån kan gis til toppfinansiering av antatt lønnsomme investerings- og utviklingsprosjekter som er vanskelig å finansiere i det private kredittmarkedet. Lånene kan innvilges både til nyetableringer og etablerte bedrifter uavhengig av størrelse.

Distriktsrettede garantier for driftskreditt og unntaksvis lån gis til bedrifter som mangler pantesikkerhet for lånefinansiering i bank. Den distriktsrettede garantiordningen skal sikre finansiering av prosjekter med høy risiko, med realistiske mål om å kunne oppnå lønnsomhet. Garanti stilles som simpel tapsgaranti der Innovasjon Norge og andre finansieringsinstitusjoner deler risikoen

4.1.2 Landsdekkende ordninger

Landsdekkende etablerertilskudd

Formålet med etablerertilskudd er å få frem flere gode gründerne. *Landsdekkende etablerertilskudd* til markedsavklaring (fase I) skal støtte gründerne som har nye ideer med stort vekstpotensial.

Kriterier for måloppnåelse

- ✓ nyskaping
- ✓ sysselsetting
- ✓ verdiskaping

Aktivitetsindikatorer

- ✓ sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ antall og type prosjekter
- ✓ addisjonalitet
- ✓ kvinneandel
- ✓ andel benyttet i virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte

Tildelingskriterier

Tilskuddet kan brukes til å utvikle egen kompetanse, kjøpe kompetansetjenester av andre, tilpasse produktet eller tjenesten til markedet eller som sikkerhet for å innhente mer kapital. Etablerertilskuddet skal gis til bedrifter i tidlig fase; i etablerings-, utviklings- eller markedsintroduksjonsfasene. Støtten skal være avgjørende for at prosjektet kan gjennomføres. Ordningen omfatter hele landet og alle næringer, med unntak av offentlig virksomhet. Tilskuddet kan gis til bedrifter som er tre år eller yngre. I unntakstilfeller kan eldre bedrifter støttes.

Mentortjenesten for gründerne

Mentortjenesten for gründerne skal gi økt kunnskap om det å drive egen virksomhet, forretningsutvikling og vurdering av markedsmuligheter. Målgruppen er daglig ledere i gründerbedrifter.

Kriterier for måloppnåelse

- ✓ nyskaping
- ✓ sysselsetting
- ✓ verdiskaping

Aktivitetsindikatorer

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ antall deltakere
- ✓ kvinneandel
- ✓ andel benyttet i virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte

Tildelingskriterier

Bedriftene må være i utviklings- eller markedsintroduksjonsfasen og må ha ambisjoner om vekst utover sitt lokale marked.

Bedriftsnettverk

Bedriftsnettverk er et tilbud til små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner som ønsker å etablere forpliktende kommersielt, strategisk og markedsrettet samarbeid for å styrke innovasjonsevne og konkurransekraft. Ordningen omfatter hele landet.

Kriterier for måloppnåelse

- ✓ verdiskaping i deltakerbedriftene
- ✓ innovasjonsevne
- ✓ utvikling av samarbeid
- ✓ regionale ringvirkninger

Aktivitetsindikatorer

- ✓ sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ geografisk nedslag

Tildelingskriterier

- ✓ klart mål om styrket innovasjonsevne og vekstkraft gjennom strategisk samarbeid med andre bedrifter,
- ✓ gjennomføringsevne,
- ✓ synlig behov og potensial for samarbeid,
- ✓ minimum 3 deltakere og maksimalt 30, hvor halvparten må være små og mellomstore bedrifter,
- ✓ klart definert innovasjonsinnhold og internasjonalt nivå og
- ✓ forankring i ledelse og styrer.

Næringshageprogrammet

Næringshageprogrammet skal bidra til økt verdiskaping, hovedsakelig i virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte. Det er et mål at alle næringshagene skal ha målbedrifter innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte. Næringshagene skal gi positive

ringvirkninger til lokalsamfunn og lokalt næringsmiljø. Målgruppen er i hovedsak kunnskapsbedrifter.

Kriterier for måloppnåelse

- ✓ vekst i omsetning, verdiskaping og sysselsetting i bedrifter som mottar støtte gjennom programmet

Aktivitetsindikatorer

- ✓ sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ antall målbedrifter innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte

Tildelingskriterier

Støtte tildeles til næringshageselskapene som i) *klyngetilskudd* skal dekke næringshagens personal- og administrasjonskostnader knyttet til bl.a. forvaltning av næringshagens fasiliteter, organisering av kurs, workshop/konferanser, rekruttering av bedrifter, nettverk m.m. relatert til programvirksomheten, og ii) *tilskudd til innovasjonsstøtte til små og mellomstore bedrifter* som bidrar til rabatterte innovasjonstjenester til små og mellomstore bedrifter som er tatt opp som målbedrifter i næringshageprogrammet.

Programmet inkluderer en differensiert tilskuddsmodell som belønner de miljøene med størst potensial og god måloppnåelse. Innplassering i differensiert tilskuddsmodell baseres på følgende kriterier:

- ✓ Aktivitet (antall målbedrifter, dynamikk i målbedriftsporteføljen)
- ✓ Måloppnåelse (i hvilken grad næringshagen når sine egne målsettinger for programaktiviteten)
- ✓ Kundetilfredshet og addisjonalitet (hvor tilfreds målbedriftene er med næringshagen og hvilken addisjonalitet næringshagen har for bedriftenes utvikling)
- ✓ Strategisk viktige samarbeidsaktører, herunder hvilken rolle næringshagen har i det regionale og nasjonale økosystemet for innovasjon
- ✓ Kompetanse og finansiering, herunder hvordan leverer næringshagen som programoperatør; herunder næringshagens leveranser knyttet til programmets mål og formål, næringshagens virksomhet og næringshagens arbeid med målbedrifter
- ✓ Andel målbedrifter som opplever vekst i omsetning og/eller verdiskaping

Inkubasjonsprogrammet

Målet med Inkubasjonsprogrammet er økt verdiskaping gjennom effektivt å identifisere, videreutvikle og kommersialisere gode ideer til nye vekstbedrifter, og til å gi vekst i etablerte virksomheter.

Kriterier for måloppnåelse

- ✓ verdiskapings- og omsetningsvekst i bedriftene som er knyttet til inkubatorene.

Aktivitetsindikatorer

- ✓ sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader

Tildelingskriterier

Støtte tildeles til regionale innovasjonsmiljøer og næringsaktører som har inkubasjon som en

vesentlig aktivitet. Midlene omfatter i) *klyngetilskudd* som skal dekke inkubatorens personal- og administrasjonskostnader knyttet til bl.a. forvaltning av inkubatorens fasiliteter, organisering av kurs, workshop/konferanser, rekruttering av bedrifter, nettverk m.m. relatert til programvirksomheten, og ii) *tilskudd til innovasjonsstøtte til små og mellomstore bedrifter* som bidrar til rabatterte innovasjonstjenester til små og mellomstore bedrifter som er tatt opp i inkubasjonsprogrammet.

Programmet inkluderer en differensiert tilskuddsmodell som belønner de miljøene med størst potensial og god måloppnåelse. Innplassering i differensiert tilskuddsmodell baseres på følgende kriterier:

- ✓ Aktivitet (antall bedrifter i inkubasjon, dynamikk i bedriftsporteføljen),
- ✓ Måloppnåelse (i hvilken grad inkubatoren når sine egne målsettinger for programaktiviteten),
- ✓ Kundetilfredshet og addisjonalitet (hvor tilfreds bedriftene er med inkubatoren og hvilken addisjonalitet inkubatoren har for bedriftenes utvikling),
- ✓ Strategisk viktige samarbeidsaktører, herunder hvilken rolle inkubatoren har i det regionale og nasjonale økosystemet for innovasjon,
- ✓ Kompetanse og finansiering, herunder hvordan leverer inkubatoren som programoperatør; herunder inkubatorens leveranser knyttet til programmets mål og formål, inkubatorens virksomhet og inkubatorens arbeid med målbedrifter,
- ✓ Andel bedrifter som opplever vekst i omsetning og/eller verdiskaping

4.2 Virkemidlene departementet har oppdragsgiveransvar for

Investeringstilskudd for store grønne investeringer

Investeringstilskuddet er organisert som en sentral ramme forvaltet av Innovasjon Norge, og skal rettes mot større investeringsprosjekter med fokus på bærekraft og klimatilpasning. Ordningen skal bidra til grønn omstilling, verdiskaping og sysselsetting i distriktene. Målgruppen er industribedrifter som ønsker å gjennomføre større bærekraftige prosjekter.

Kriterier for måloppnåelse:

- ✓ Omstilling
- ✓ Bærekraft
- ✓ Verdiskaping
- ✓ Sysselsetting
- ✓ Nyskaping

Aktivitetsindikatorer for ordningene

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ Antall og type prosjekter
- ✓ Addisjonalitet
- ✓ Risikoprofil
- ✓ Kvinneandel

Tildelingskriterier

Bevilgningen kan kun brukes innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte jf. forskrift om virkeområde for distriktsrettet investeringsstøtte og regional transportstøtte § 3⁴. Innovasjon Norges bidrag skal avlaste risiko og være utløsende for at prosjektet blir gjennomført. Tilskudd kan gis til fysiske investeringer som for eksempel produksjonslokaler eller produksjonsutstyr, og til utviklingsarbeid for teknologi og verdikjeder. Tilskudd kan ikke gis til driftsoppgaver eller markedsarbeid. Se kapittel 4.4 for øvrige begrensninger.

Ved søknadsbehandlingen skal Innovasjon Norge vektlegge bærekraft, klimatilpasning, sysselsetting og regional næringsutvikling, samt bedriftenes rolle i grønne og sirkulære verdikjeder. Operasjonalisering av kriteriene nevnt her vil skje gjennom utvikling av programbeskrivelse for den nye ordningen, herunder hva som ligger i begrepene "store" eller "større" prosjekter, og hvordan bærekraft skal vurderes.

4.3 Tapsfond for distriktsrettede risikolån og garantier

Innovasjon Norge skal forvalte et felles tapsfond for distriktsrettede risikolån og garantier for alle årganger innenfor tilskuddsordningene. Innovasjon Norge er ansvarlig for å fylle opp tapsfondet med midler fra fylkeskommunene. Tapsfondet skal reflektere den reelle risikoen for utlånsporteføljen til støttemottakeren og de samlede tapene som kan oppstå, ved at det blir satt av midler til forventede fremtidige tap. Midler som blir avsatt til tapsfond skal normalt svare til vurdert risiko i hver enkelt låne- og garantiordning. Innovasjon Norge skal årlig vurdere størrelsen på tapsfondet mot vurdert risiko i låne- og garantiporteføljen. Dersom det er et negativt avvik på 5 prosent skal fylkeskommunen og departementet varsles. Dersom det er et negativt avvik på over 10 prosent fra porteføljerisikoen skal tapsfondet etterfylles. Dette skal skje etter en fordelingsnøkkel der den delen fylkeskommunene har av risikolån og garantiporteføljen per 1. januar skal legges til grunn, uavhengig av hvor tapet har oppstått.

4.4 Begrensninger i hva det kan tildeles tilskudd til

Tilskuddet skal kun dekke kostnader som er nødvendige for å realisere tiltaket. Tilskuddet skal ha effekt utover å opprettholde et tilbud.

Tilskuddet skal ikke brukes til:

- ✓ Renter og avdrag på lån, og refinansiering av gjennomførte prosjekter.
- ✓ Drift av eller investeringer i statlige, fylkeskommunale og kommunale lovpålagte oppgaver, utført av fylkeskommunen, kommunen eller andre.
- ✓ Å avsette midler i uspesifisert fond.
- ✓ Politikkforberedende arbeid internt hos forvalter eller i regi av forvalter, herunder kjøp av tjenester i samband med utforming av nye tiltak og lovpålagte eller egeninitierte plan- og strategiprosesser.

Støtten som tildeles fra Innovasjon Norge skal normalt ikke utgjøre mer enn 50 prosent av prosjektkostnaden.

⁴ Ny forskrift er under arbeid høsten 2021.

KAPITTEL 5. ADMINISTRASJONS- OG GJENNOMFØRINGSKOSTNADER

5.1 Definisjon

I administrasjons- og gjennomføringskostnader hos Innovasjon Norge og Siva knyttet til gjennomføring av oppdrag fra fylkeskommunene og departementet under post 61 inngår:

- a) Personalkostnader: lønnsutgifter, pensjon, sosiale kostnader og øvrige personalkostnader.
- b) Overhead: Indirekte kostnader knyttet til medarbeidere, som for eksempel IT, kontorkostnader og tilknyttede administrative tjenester.
- c) Andre driftskostnader som er knyttet til ordningen, som evalueringer, reisekostnader i henhold til statens reiseregulativ, trykksaker og kjøp av konsulent tjenester, skal rapporteres som prosjektkostnader og skal også dekkes innenfor rammene av ordningen.

5.2 Administrasjons- og gjennomføringskostnader i Innovasjon Norge

Hver fylkeskommune har ansvaret for å dekke alle administrasjons- og gjennomføringskostnader for sitt oppdrag til Innovasjon Norge, i henhold til Basiskostnadsmodellen. Innovasjon Norge sentralt beregner vederlag for administrasjons- og gjennomføringskostnader for hvert fylkesoppdrag basert på erfaringstall. Vederlag for særskilte satsinger i enkeltfylker utover de ordinære tjenesteleveransene må Innovasjon Norge avklare med den enkelte fylkeskommune.

Ved risiko for at faktiske administrasjons- og gjennomføringskostnader vil overstige beregnet ressursbruk, skal Innovasjon Norge varsle fylkeskommunene om dette. Eventuell overstigende ressursbruk til formålet skal avklares med fylkeskommunen og legges til neste års administrasjons- og gjennomføringskostnader. Dersom Innovasjon Norge har ubrukte midler til administrasjon og gjennomføring ved årets slutt, overføres dette til neste års oppdrag.

Innovasjon Norge skal rapportere årlig til fylkeskommunene på hvor stor del av bevilgningen som er brukt til å dekke administrasjons- og gjennomføringskostnader i det enkelte fylke. Dersom rådgivingstjenester og tilretteleggingsarbeid går inn i administrasjons- og gjennomføringskostnadene, skal dette redegjøres for i rapporteringen.

For Innovasjon Norges oppdrag fra departementet skal alle administrasjons- og gjennomføringskostnader til forvaltningen av en ordning (tjenester/tiltak/program) dekkes innenfor rammene av ordningen. Innovasjon Norge skal rapportere på administrasjons- og gjennomføringskostnader per ordning til departementet.

5.3 Administrasjons- og gjennomføringskostnader i Siva

Departementet overfører årlig administrasjons- og gjennomføringskostnader direkte til Siva på vegne av fylkeskommunene. Departementet gir et anslag på administrasjons- og

gjennomføringskostnadene for Siva i orienteringsbrevet fra departementet i forbindelse med fremleggelse av statsbudsjettet, ut fra foregående års programaktivitet. Endelig beløp fastsettes i dialog mellom Siva, fylkeskommunene og departementet og formidles i oppdragsbrevet fra departementet til fylkeskommunene. Vederlag for særskilte oppdrag i enkeltfylke(r) knyttet til programmene som forprosjekt, pilotprosjekt eller lignende, må Siva avklare med den enkelte fylkeskommune.

Ved risiko for at faktiske administrasjons- og gjennomføringskostnader vil overstige beregnet ressursbruk, skal Siva varsle fylkeskommunene om dette. Eventuell overstigende ressursbruk til formålet skal avklares med fylkeskommunene og legges til neste års administrasjons- og gjennomføringskostnader. Dersom Siva har ubrukte midler til administrasjon og gjennomføring ved årets slutt, overføres dette til neste års oppdrag.

Ved avvikling av programstøtte til en næringshage eller inkubator som følge av endringer i fylkeskommuners oppdrag til Siva, skal oppdragsgiveren dekke inntil et halvt års programtilskudd til næringshagen eller inkubatoren etter at inngått avtale med operatøren er sagt opp. Dersom næringshagen eller inkubatoren har ubrukt programtilskudd, vil dette komme til fradrag fra beløpet som skal utbetales.

Siva skal i årsrapporten rapportere på de faktiske administrasjons- og gjennomføringskostnadene per ordning, og hva tildelte midler til administrasjon og gjennomføring er brukt til.

5.4 Administrasjonskostnader i fylkeskommunene

Hver fylkeskommune gis anledning til å benytte inntil 100 000 kroner fra posten for å dekke administrasjonskostnader knyttet til oppdragsgiveransvaret for ordningene under posten.

KAPITTEL 6. Øvrige krav og føringer

6.1 Disponering av ubrukte midler

Fylkeskommunene kan disponere midlene tildelt over post 61 uavhengig av bevilgningsår, innenfor postens formål.

Ubrukte midler og renteinntekter fra de fylkesvise oppdragene på posten kan Innovasjon Norge og Siva benytte innenfor samme mål etter avtale med den aktuelle fylkeskommune.

Midler til Innovasjon Norge blir gitt som tilskudd uten krav om tilbakebetaling (rundsumtilskudd). Innovasjon Norge får fullmakt til selv å fastsette hvilket år tilsagn skal gjelde for, hvor lenge tilsagnet skal gjelde, og til å behandle søknader om forlenging av tilsagn. Omdisponering av ubrukte midler må godkjennes av departementet.

VEDLEGG 1. KRAV OG VILKÅR FOR PROGRAMBESKRIVELSER

Programbeskrivelser skal inneholde:

- ✓ bakgrunn, faglig rasjonale (markeds- og/eller systemsvikt), regionalpolitisk begrunnelse og forventet effekt av tiltaket
- ✓ beskrivelser av overordnede mål, program-/prosjekt mål og resultatmål
- ✓ beskrivelser av målgruppe(r) for tiltaket
- ✓ beskrivelser av geografisk innretning og nedslagsfelt
- ✓ beskrivelser av tildelingskriterier med utregningsregler for tilskudd
- ✓ beskrivelser av kriterier for måloppnåelse
- ✓ beskrivelser av strategier og arbeidsmetoder for hvordan målene skal nås
- ✓ beskrivelse av nåsituasjon og de forventede regionale effektene av programmet/tiltaket, og dessuten kvantitative og/eller kvalitative resultatmål og resultatindikatorer
- ✓ beskrivelser av kritiske risiko- og suksessfaktorer
- ✓ presentasjon av samarbeidspartnere og beskrivelse av samarbeidsplaner
- ✓ tidsplaner for programmet, inkludert framdrift og viktige milepæler. Det skal inngå i programbeskrivelsen en plan for utfasing eller videreføring av program/tiltak hos nasjonale virkemiddelaktører.
- ✓ budsjett- og finansieringsplan fordelt på årlige budsjett for hele program-/prosjektperioden. Egenfinansieringen til støttemottakeren og kostnader til administrasjon/drift skal fremkomme. Dersom det dreier seg om tiltak av varig karakter, skal det stå en plan for når og hvordan en kan oppnå selvfinansiering
- ✓ opplegg for program/tiltaksstyring (programstyre, referansegruppe e.l.) og hvem som er ansvarlig for fremdrift og faglig innhold
- ✓ beskrivelser av oppfølgingsrutiner for å sikre god internkontroll hos tilskuddsforvalteren og kontroll av informasjon fra tilskuddsmottakeren
- ✓ rapporteringsrutiner og evalueringer (for flerårige tiltak/programmer)
- ✓ tilskuddsforvalter fastsetter eventuelle krav til egenfinansieringsandel og beløpsgrenser

I tillegg gjelder følgende for programmene:

Søknadsbehandlingen

- ✓ Søknadsbehandlingen må følge mål og regler fastsatt i stortingsvedtak, lov om Innovasjon Norge (herunder habilitetsregler), krav til god forvaltningsskikk og etisk atferd. Det skal legges vekt på å unngå forskjellsbehandling av likeartede søknader. Det må vises ekstra påpasselighet når det forventes at antall søknader vil overstige rammen for den enkelte ordningen.
- ✓ Innvilgede søknader skal bekreftes med tilsagnsbrev og standardvilkår som skal inneholde blant annet beskriveles av formål og hva slags tiltak midlene kan benyttes til, beløp med ev. opplysning om statsstøtte, utbetalingsordning, alle vilkårene knyttet til innvilget søknad, særskilte krav til rapportering utover standardvilkår og kontrolltiltak og reaksjoner ved brudd på betingelser og vilkår. Det skal innhentes skriftlig aksept av vilkår fra mottaker innen en gitt tidsfrist. Tilsagnet faller bort dersom mottaker ikke aksepterer vilkår innen fristen. Tilsagnsbrev og garantierklæringer skal signeres på vegne av henholdsvis Innovasjon Norge og Siva.
- ✓ Søknader som ikke innvilges, skal avslås skriftlig.

- ✓ Mottaker skal oppbevare regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for søknaden eller beregning av støttebeløp

Utbetalingsregimet:

- ✓ Inntil 30 prosent av tilskuddet kan utbetales forskuddsvis (inntil 50 prosent av etablerertilskudd), når nødvendig dokumentasjon er underskrevet, særvilkår er dokumentert oppfylt og prosjektet er klart for igangsetting. Når det kan dokumenteres at minst 50 prosent av de totale prosjektkostnader er påløpt, kan ytterligere inntil 50 prosent av tilskuddet utbetales (inntil 30 prosent av etablerertilskudd). Av samlet tilskudd skal minimum 20 prosent holdes tilbake inntil prosjektet er avsluttet og sluttrapport med revisorbekreftet regnskap foreligger. Dersom tilskuddsmottaker ikke er revisjonspliktig, kan regnskapet bekreftes av autorisert regnskapsfører.
- ✓ Utbetaling av lån kan tidligst skje når støttemottaker har påtatt seg debitoransvaret, de aktuelle sikkerheter er etablert og alle særvilkår knyttet til vedtaket er oppfylt.
 - ✓ Krav til rapportering, jf. pkt. 9, regnskap og eventuell revisorbekreftelse

Oppfølging og kontroll

- ✓ Opplysninger om kontrolltiltak som kan bli iverksatt for å sikre at bruken av midlene skjer i samsvar med forutsetningene for tildelingen, jf. Bevilgningsreglementets § 10
- ✓ Virkemiddelaktørene skal følge opp overfor tilskuddsmottaker dersom innrapportert informasjon er ufullstendig eller ikke er oversendt til rett tid.
- ✓ Dersom søker ikke kan dokumentere samtlige av de krav som er satt i tilsagnsbrevet innen utgangen av det tredje kalenderåret etter at tilsagnet ble gitt, vil tilsagnet automatisk falle bort.
- ✓ Dersom tilskuddsmottaker gir uriktige opplysninger eller tilskudd ikke benyttes i samsvar med fastsatte betingelser for tildelingen, kan støtte utbetalt i forbindelse med tilsagnet kreves helt eller delvis tilbakebetalt.
- ✓ Eventuelt for mye utbetalt tilskudd eller lån eller utbetalt på grunn av uberettiget tilsagn kan kreves tilbakebetalt.

VEDLEGG 2. ØVRIGE KRAV OG FØRINGER

Pkt 1 Offentlig støtte etter EØS-avtalen

All støtte skal gis innenfor rammen av statsstøttereglene i EØS-avtalen.

Det forutsettes at Innovasjon Norge og Siva har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere enhver tildeling ut fra de til enhver tid gjeldende notifikasjoner og innmeldinger til EFTAs overvåkingsorgan (ESA) som foreligger. I tillegg kan det gis bagatellmessig støtte.

Dersom Innovasjon Norge ønsker å tildele støtte til enkeltbedrifter utover grensene for individuelle tildelinger under en ordning, er de selv ansvarlige for å notifisere. Departementet skal holdes orientert om eventuelle individuelle notifikasjoner.

Pkt 2 Krav til informasjon om ordningene

For å sikre likebehandling skal virkemiddelaktørene utarbeide informasjonsmateriell om den enkelte ordning slik at alle potensielle søkere innenfor målgruppen kan nås.

Informasjonsmaterialet skal inneholde:

- ✓ Formålet med ordningen
- ✓ Målgruppe (krav som gjelder for å komme i betraktning som søker)
- ✓ Krav som gjelder for å kunne få innvilget søknaden (tildelingskriterier)
- ✓ Om eventuell maksimal støtte/støttesats
- ✓ Om hvilken form søknaden skal ha
- ✓ Om hvilke opplysninger søknaden må inneholde for at det i første fase skal kunne konstateres om søknaden faller inn under ordningen
- ✓ Vilkår overfor støttemottaker (inkl. informasjonssplikt i etterhånd)
- ✓ Om at det kan iverksettes tiltak for å kontrollere at tilskuddet brukes i samsvar med forutsetningen
- ✓ Søknadsfrist

Dersom potensielle søkere ikke er kjent med de gjeldende detaljerte regler for ordningen, må det gis informasjon om hvor reglene er å få.

Pkt 3 Oppfølging og kontroll

Oppfølgings- og kontrolltiltak skal normalt baseres på mottatt innrapportering fra tilsagnsmottaker. Gjennomgang og vurdering av innrapporteringen skal dokumenteres skriftlig.

Ut fra gjennomgangen av mottatt innrapportering skal virkemiddelaktørene vurdere om det er behov for ytterligere oppfølgings- eller kontrolltiltak, spesielt dersom gjennomgangen avdekker muligheter for uregelmessigheter. Dette kan eksempelvis omfatte stikkprøvekontroll for prøving av data som ligger til grunn for utarbeidelse av innrapportert informasjon, nærmere regnskapsgjennomgang eller annen kontroll med at midlene har blitt benyttet som forutsatt, jf. Bevilgningsreglementets § 10.

Pkt 4 Intern kontroll hos virkemiddelaktørene

Virkemiddelaktørene skal ha systemer og rutiner som viser hvordan tilskudds-, låne- og garantirammer er utnyttet og at de ikke overskrides. Det skal foreligge løpende oppdaterte rapporter om status for de enkelte ordningene. For garantier gjelder dette både tilsagn og foreldede garantiansvar for utstedte garantierklæringer inklusiv, endringer i form av nedtrapping eller bortfall.

Pkt 5 Virkemiddelaktørenes rapportering til fylkeskommunene, departementet

Innovasjon Norge og Siva skal rapportere til alle oppdragsgivere i henhold til kriteriene for måloppnåelse og aktivitetsindikatorer for den enkelte ordning, jf. kap. 4 i retningslinjen, og krav til rapportering fastsatt i fylkeskommunenes årlige oppdragsbrev til Innovasjon Norge og Siva. Krav til, og hyppighet på, rapporteringen fra virkemiddelaktørene går frem av Prop. 1 S, oppdragsbrevene fra fylkeskommunene samt kap. 3 og 5.

Departementet skal foreta hensiktsmessige kontroller av kvaliteten på informasjonen i årsrapportene fra Innovasjon Norge og Siva.

Departementet kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Innovasjon Norge skal registrere bedriftsrettet støtte i Brønnøysundregistrenes nasjonale register for offentlig støtte etter gjeldende regler.

Pkt 6 Evalueringer

Innovasjon Norge og Siva skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om tilskuddsordningene er effektive i forhold til ressursbruk, organisering og fastsatte mål, jf. kap. 3.2.

Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunkt i en vurdering av risiko og vesentlighet for den enkelte tilskuddsordning. I denne sammenheng skal den administrative og økonomiske risikoen knyttet til ordningen samt kvalitet og omfang på rapporteringen vektlegges. Evalueringer må vurderes i sammenheng med kravene som stilles til rapporteringer.

Ressursene som benyttes på evalueringer skal ha et rimelig omfang i forhold til den nytten man vil ha av den informasjonen som fremkommer.

Evalueringer som er gjort tilgjengelig for allmenheten, skal sendes til Nasjonalbiblioteket i tråd med pliktavleveringsloven § 4. Innsendingsplikten ivaretas ved å registrere gjennomførte evalueringer i Evalueringsportalen.